

Spor Konulu Karikatür Kitapları Üzerine Bir İnceleme*

Uğur KESKİN^{1**1}, Kadir ÇALIŞKAN², Volkan AYDOĞDU²

¹Anadolu Üniversitesi, İşletme Fakültesi

²Anadolu Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi

Öz

Bu çalışmada, Türkçe olarak yayınlanmış spor karikatürleri kitaplarında işlenmiş olan başlıca temalar incelenmiştir. Spor karikatürlerinde onlarca farklı konu ele alınmasına karşın yönetim bilimleri bakımından incelemeye konu edilebilecek ana temalar, öncelikle kavramsal ve kuramsal zeminde açıklanmış, daha sonra ise spor karikatürleri kitaplarında ele alınan biçimleriyle açıklanmış ve yorumlanmıştır. Çalışmada, doküman, kayıt veya arşiv gibi materyallerin incelenmesinde genellikle nitel analizde başvurulan tekniklerinden biri olan içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Analiz kapsamına yalnızca Türkçe dilindeki spor karikatürleri kitapları dâhil edilmiştir. İncelenen kitaplar neticesinde, 'amatörlük' ve 'sporda etik' ana temaları altında eserlerin birçoğunda, amatörlük kavramının giderek unutulduğu, profesyonellik anlayışının gelişmesiyle birlikte fair-play ruhunun ikinci plana itildiği, sporda yozlaşmanın sonucu olarak etik dışı davranışların çoğaldığı, şike ve doping yoluyla dürüst ve temiz oyun ilkelerine gölge düşürüldüğüne vurgu yapıldığı görülmüştür. Çalışmanın bulguları, bir sektör haline dönüşen spor endüstrisinde, etik değerlerin giderek zedelendiğinin tespiti açısından önem arz etmektedir.

Orijinal Makale

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi: 30.05.2017

Kabul Tarihi: 11.06.2017

Online Yayın Tarihi: 16.06.2017

DOI:10.25307/jssr.317223

Anahtar kelimeler:
Karikatür kitapları,
spor karikatürleri,
spor etiği.

A Study On Cartoon Books About Sports

Abstract

This study examines the main themes covered in sports comics published in Turkish. Although a considerable number of themes are available in the sports comics, the current study specifically focuses on the main themes related to the practice of management sciences in sports. These themes were first explained in conceptual and theoretical terms, and later explained and interpreted as they appeared in sports comics. For the purposes of the study, the documents, logs and archives were examined through content analysis, which is a qualitative analysis method. Only sports comics published in Turkish were included in the study. According to the results, most of the works emphasized the following issues under the main themes "amateurism" and "ethics in sports": coaching system is ignored day by day; fair-play spirit is losing its importance due to the adoption of professionalism mentality; the number of unethical behaviors soar due to the corruption in sports; and honesty in sports is seriously questioned because of the cases of game fixing and doping. The findings of the study are valuable since they show that ethical values are harmed in sports industry, which has been a growing sector in recent years.

Original Article

Article Info

Received: 30.05.2017

Accepted: 11.06.2017

Online Published: 16.06.2017

DOI:10.25307/jssr.317223

Keywords:

Cartoon books,
sports cartoons,
sports ethics.

* Bu makale, 21-23 Mayıs 2017 tarihleri arasında Bursa'da gerçekleştirilen 4. Uluslararası Balkan Spor Bilimleri Kongresi'nde sunulan "Spor Karikatürü Kitaplarında Amatörlük Teması" başlıklı bildirinin genişletilerek farklılaştırılmış hâlidir.

** Sorumlu yazar: E-mail: ugurkeskin@anadolu.edu.tr Tel: +90 532 696 25 78

GİRİŐ

Sağlıklı her birey, istediği takdirde, sportif faaliyetlerine gündelik yaşamı içinde yer verebilmektedir. Vücutun doğal mekanizması, hareketli bir yaşamı öngörmektedir. Söz konusu hareketlerin iradi ve bilinçli bir Şekilde ortaya konulması sayesinde etkin bir sportif faaliyet ortaya çıkabilmektedir. Sporun gündelik yaşam ile bu denli organik bir bağ içinde bulunması, sporu, diğer yaşamsal alanların da içine çekmektedir. Bu yönüyle spor, sadece bedensel olarak yürütölen bir faaliyet olmanın ötesine geçerek izlemeye ve okumaya da konu olabilmektedir. Sportif faaliyet yürüten sporcular ve spor takımları milyonlarca izleyici tarafından görsel medya unsurları aracılığıyla takip edilmektedirler. Yazılı medya unsurları olarak ise süreli (dergiler, makaleler, köőe yazıları, forumlar vb.) ve süresiz yayınlar (kitaplar) ön plana çıkmaktadır. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte aędaő anlamdaki yazma ve okuma eylemleri internet gibi elektronik ortamlara da yansımıő olmasına karşın, klasik anlamdaki yazma ve okuma eylemleri süreli ve süresiz yayınlar kapsamında süregelmektedir.

Ölkemizdeki spor basınında spor karikatürlerinin çizimi, onlarca yıllık bir geçmiőe sahip olmakla birlikte, Türkçe literatür açısından “spor karikatürçölüğü” gibi spesifik bir branő veya alan söz konusu değildir. Türkçe karikatür literatürü açısından konu ele alındığında, karikatüristlik yaşamını sadece spor ile ilgili çizimler ile sınırlayan herhangi bir karikatüristen söz edebilmek mümkün olmamaktadır. Buna karşın, karikatüristlik yaşamı süresinde çizmiş olduğu spor temalı karikatürlerini sergi olarak izleyiciyle buluőturan (Ankara Belediyesi Spor Kulübü, 19 Mayıs 1980, Ankara; Raőt Yakalı kiőisel sergisi, 16 Nisan 2011, İstanbul) ya da eőtli dergilerde yayınlanmış spor temalı karikatürlerini kitap olarak bastıran karikatüristlerden bahsedebilmek mümkün olmaktadır. İőte bu çalışmada da Türkçe literatürde yer alan bu kitapların tamamının incelenmesi amaçlanmış ve üç adet kitap istisna olmak üzere tamamı incelemeye konu edilmiştir.

Karikatür eserlerini kitaplaőtıran spor çizerleri, çizgileri aracılığıyla hayat vermiő oldukları aktörlerin/paydaşların (sporcular, taraftarlar, yöneticiler, izleyiciler) beden dilleri (lisan-ı halleri) ve karikatür karesinde yer verilen diyaloglar aracılığıyla vermek istedikleri mesajları kodlamaktadırlar. Spor temalı karikatürlerde genellikle sporcuların Őahsına yönelik olacak Şekilde kiőisel ya da toplumun geneline yönelik mesaj verme kayęısı ön plana çıkmaktadır. Bu da spor karikatürleri içeren birincil kaynak eserleri yani kitapları, bilimsel açıdan incelemeye değer kılan husus olarak ortaya çıkmaktadır. Spor karikatürleri üzerine bu çalıőmaya kaynaklık edebilecek lisansüstü tez çalıőmasına veya bilimsel makaleye rastlanılmadığı için bu çalışmada ele alınamayan veya kapsam dışında tutulan hususların, ilerleyen dönemlerde yapılabilecek olası çalıőmalara katkı sağlayabileceği kanaatini güçlendirmektedir.

Literatür Bilgisi

Bir duygunun veya düőüncenin, kelimeler yerine fotoğraf, film, grafik, karikatür gibi görsel materyal kullanarak anlatılması temeline dayanan görsel iletiőim, yeni medya çağıyla birlikte çok daha popöler hâle gelmiőtir (Künöen ve Olguntürk, 2014: 335). Görsel iletiőim unsurları arasında yer alan karikatürler, günümüzde bir mizah aracı olarak sıklıkla kullanılmaktadır. Mizahın, dinleyeni ya da okuyanı güldürmekle kalmayıp düőündürmeye de sevk eden bir

fonksiyona sahip oluşu (Fırlar ve elik, 2010: 165), çizerlerin bir konuya ilişkin şahsi ya da toplumsal bir görüşü karikatürler aracılığıyla yorumlamalarında daha etkili olmalarına yardımcı olabilmektedir.

Türkçe literatürde, karikatür alanında bilimsel makale olarak karşılaşılan çalışma olarak leki (2016) tarafından yapılan çalışma dikkat çekmektedir. Spor alanı ile ilgili olmasa da bu makalede, 1970'ler Türkiye'sinde basında yer alan ve toplumun belirli kesimlerine hitap eden karikatürler araştırmaya konu edilmiştir. Belirli bir görüşü temsil eden karikatür dergisinde ne çıkan temaları ele alan bu makale, Türkçe yazında mizah üzerine yapılan ender çalışmalar arasında yer almaktadır.

Yukarıdaki paragrafta ifade edilen ve toplumsal yapı içinde kendine yer bulan görüşler/yaşam biçimleri şeklinde ortaya çıkan farklılıkların, karikatür gibi sanatsal alanlara yansımaları durumuna, sadece Türkiye'de değil dünya ölçeğinde sıkça karşılaşılmaktadır. Söz konusu durum özellikle karikatür dergilerinde belirgin bir şekilde ortaya çıkmasına karşın, bu dergilerde yayımlanmış olan karikatürlerin, daha sonra belirli temaları işleyen kitaplar hline getirilmesi daha düşük düzeylerde gerçekleşmektedir. Yaşam tarzı ve olaylara bakış açısı yönünden örneğin askerlik mesleği özelinde Türkiye çapında kitap yayınlayan karikatrst olarak Tibet'in (1999a; 1999b: 1999c), yurt dışı kökenli olarak ise Mort Walker'in ismi ön plana çıkmaktadır. Spor karikatürü kitapları açısından bakıldığında ise ulusal çizerler arasında sadece spor karikatürü çizmek üzerine odaklanarak, yukarıda da ifade edildiği üzere; yaşam tarzı ve dünyaya bakış açısı yönünden sporculuk mesleği ekseninde eserler üreten izerlere rastlayabilmek olanaksız gibidir. Bu güçlük, İngilizce literatür açısından da gözlemlenebilmektedir. Zira spor konulu karikatür kitapları incelendiğinde, özellikle son yıllarda yayımlanların genellikle illüstrasyon kitap oldukları görülmektedir. Karikatür kitabı şeklinde yayımlanan kitaplar ise, Türkiye'de de olduğu gibi çoğunlukla 1980 ve öncesi yıllarda basılmış olanlardan meydana gelmektedir. Spor karikatürleri üzerine yazılan makaleler incelendiğinde ise, bu çalışmada olduğu gibi karikatür kitapları çerçevesinde değil, belirli bir izerin dergilerde yayımlanmış olduğu karikatürlerinin ele alınması şeklinde yazıldığı görülmektedir (McCroy, 2008: 45).

Spor ve ona gösterilen büyük ilgiyi sadece sağlıkla bağlantılı olarak açıklamak yetersiz kalmaktadır. Sporun heyecanla izlemek, taraftar olmak ve sonu gelmez tartışmalara girmek, bireylerin vazgeçemeyeceği yaşam alanları arasında yer bulmaktadır. Apayrı bir düzeni ve estetiği olan spor basınında yer alan pek çok haber, yorum, fotoğraf ve yazının yanı sıra, karikatür de bu zengin dünyanın ayrılmaz bir parçası olmaktadır. Çünkü spor olgusu, sporcusu, fanatiği, ekipmanı, yöneticisi, hakemi, rüşveti, transferi, politikası ve dedikodusu ile mizahın bitmez tükenmez hazinelerinden birini oluşturmaktadır (Karaköse, 2000: 5). Ayrıca spor karikatürlerinde, sayfalarca yazıya sığdırılmayacak uzunluktaki bir eleştiri, kk bir karede kolayca görüntülenebilmektedir (Mocan ve ark., 2000: 3). Bu çalışmada ele alınan temel hususlar olan "spor etiği" ve "sporda amatörlük" konu başlıkları ve spor etiğini yakından ilgilendiren konular olan sporda doping ve sporda şike gibi olgular, aşağıda açıklanmıştır.

Spor Etiği

Spor, sosyal bir olgu olarak günümüzün en popler ve yaygın bir faaliyet sahası ve kalkınma aracı olarak ortaya çıkmış bulunmaktadı. Bunun da ötesinde spor artık bir bilim dalı, bir gelişmişlik kriteri; ekonomisi, eğitimi, alt kurumları, araç ve gereçleriyle tam bir sektör hlini almıştır (Yazıcı, 2014: 396).

Sporun her alanında olduğu gibi, etik alanında da gelişerek ilerleyebilmesi için spora alın teri ve sermaye dkenlerin kendi ilerinde örgütlenmeleri gerekmektedir. Bu alanda yrtlen bireysel davranış, arayış ve çabaların tek başına başarıya ulaşması ve yeterli olması mümkün gözükmemektedir çünkü örgütlenmemiş bu tür münferit uğraşılar, yozlaşmaya ve saptırılmaya daha elverişli olabilmektedir (Spor Karikatürleri 84, 1985: 3).

Etik, doğru ve yanlış davranışları belirleyen bir kurallar bütünü olarak tanımlanmaktadır. Bu etik kurallar, bireylere davranışlarının kabul edilebilirliğini veya kabul grmezliğini yani doğruluğu veya yanlışlığı konusunda yol göstermektedir (Frederick, 1988'den akt. Dolaşır Tuncel ve Büyüköztürk, 2009: 160). Etik sorular ve sorunlar, gündelik yaşamda bireyin karşısına sıklıkla çıkmaktadır çünkü yaşamak eylemde bulunmayı, eylem içerisinde olmak da karar vermeyi gerektirmektedir (Kropotkin, 1991'den akt. Ertan ve Kaçoğlu, 2009: 391). Dolayısıyla, gündelik yaşama ilişkin alınan kararlar doğrultusunda harekete geçildiğinde etik unsuru, bireyin karşısına çıkmaktadır.

Her konuda olduğu gibi spor alanında da etikle ilgili çok çeşitli hususlar gündeme gelmektedir. Yerel bir yaşışmadan olimpiyatlara kadar, sporun tüm kademelerinde spor etiğine zarar veren davranışlar sergilenebilmektedir. Doping kullanımı, rakibi zor duruma sokacak davranışlar, hakemi aldatmaya yönelik hareketler vb. tüm davranışlar spor etiği açısından ele alınabilmektedir. Sporcuların mesleklerine, kendilerine, rakiplerine ve evrensel birtakım doğrulara uygun şekilde hareket etmeleri ancak etik davranışı özümsemeleri ile mümkün olabilmektedir (Ertan ve Kaçoğlu, 2009: 390).

Sporun yönetim açısından da etik değerlerini göz önünde bulundurmak gerekmektedir. 'Zafere giden her yol mubahtır' anlayışıyla sportif mücadele içerisinde bulunmak, sporun özüne hitap eden bir anlayış değildir. Yöneticilerin şahsi menfaatleri ya da kulüpleri adına yasa dışı yollara başvurması, kara para aklama çabaları, şike ve teşvik primi ile müsabaka sonuçlarını manipüle etmeleri de sporun fair-play ruhuna zarar vermektedir. Dürüst oyun anlamına gelen fair-play (şahin, 2009), evrensel olarak kabul görmüş sporda adil ve dürüst olmayı destekleyen bir anlayışı ifade ettiğinden, dürüstlük içermeyen sportif faaliyetler, amacının dışına çıkmakta ve dolayısıyla etik açıdan problem teşkil etmektedir.

Spor etiğinin temel ilkesi, bireylere spor ortamlarına evrensel kabul görmüş değerleri benimsetmek ve davranışsal olarak ortaya koymaya yönlendirmektir. Spor etiği genel anlamda, sporda önemli rol oynayan paydaşların üzerine düşen mesuliyetleri, dürüstlük, adalet, şeffaflık, tarafsızlık ve saygı gibi evrensel değerler temelinde ortaya koymaları, çalışmalarını bu ilkelere bağlı olarak yürütmelerini kapsamaktadır (Dolaşır Tuncel ve Büyüköztürk, 2009: 160).

Spor yönetiminde söz sahibi kimselerin sportif etik değerleri göz önünde bulundurarak hareket etmeleri de vazgeçilmez bir gereklilik olarak gündeme gelmektedir. Uluslararası Spor

Yöneticiliği Enstitüsünün (Institute of Sport Management) bir üyesi olabilmek için aşağıda sıralanan etik değerlere uyulacağının taahhüt edilmesi gerekmektedir (Ertan ve Kaçoğlu, 2009: 409):

- Spor yöneticisi yalnızca yasal zorunluluklar yoluyla değil, dürüst ve eşit şekilde etik standartları yerine getirmelidir.
- Spor yöneticisi performans artıran maddelerin kullanımını tamamen yasaklamalı ve dopinge izin vermemelidir.
- Spor yöneticisi adil ve objektif davranmalıdır.
- Spor yöneticisi, dürüstlük ve tarafsızlık ilkeleri doğrultusunda ortaya çıkabilecek tüm görüşlere sonucu ne olursa olsun açık olmalıdır.

Yukarıda sıralanan etik kodlar ve toplum genelinde benimsenmiş bulunan normatif ilkelerin varlığına karşın, insan tabiatında var olan eğitilememiş ve kontrol altına alınmamış “daha çok kazanma” hırslı sporcuyu hak etmediği değerler (unvan, şan, şöhret, para, tanınma, takdir görme vb.) uğruna doping ve şikeye sürükleyebilmektedir (Yazıcı, 2014: 403).

Son dönemde sporun gerçek amacının dışına çıkıp farklı amaçlar için araç olarak kullanılması, spor etiğine duyulan ihtiyacın önemini daha iyi vurgulamaktadır.

Sporda Doping

Spor, yakın geçmişe kadar, salt bedenini eğitimi olarak algılanmıştır. Bireyin bilişsel, duyuşsal ve toplumsal boyutlarına katkısı önemli ölçüde göz ardı edilmiştir. Oysa spor, kişinin yalnızca bedenini değil, her yönüyle eğitimi için gerekli bir araç ve eylemler bütünüünü ifade etmektedir. Diğer bir ifadeyle; özgüven sağlama, yaratıcı olma, sorumluluk alma, oyun, macera, sağlık ve zindelik ile toplumsal özellikleri geliştirme amacıyla yapıldığı söylemek mümkündür (Grössing, 1991’den akt. Yazıcı, 2014: 397). Sporun sağlamış olduğu bireysel ve toplumsal anlamdaki söz konusu olumlu dışşallıklarına karşın, amatörlük anlayışının dışına çıkılarak kazanma odaklı düşünmek, bireyin bedensel ve ruhsal sağlığını da göz ardı ederek, birtakım yasadışı yöntemlere tevessül edilmesine kaynaklık edebilmektedir. İfade edilen yasa dışı yöntemlerden biri de doping kullanımı olarak gündeme gelmektedir.

Doping kullanımı, oldukça eski tarihlere dayanmaktadır. “Doping” kelimesi, “Dope” sözcüğünden türemiştir ve Güney Afrika yerlilerinin avlanmaları sırasında dayanıklılıklarını artırmaları amacıyla alkollü bir içki olarak kullanılmıştır. İngilizce’ye de “doping” olarak geçen bu sözcük, fiziksel veya zihinsel performansı arttırmak amaçlı bir takım kimyasal madde veya yöntemler kullanılması anlamına gelmektedir (Ünal ve Ünal, 2003: 189). Spor etiği açısından, eşit şartlarda yarışma imkânını ortadan kaldırdığı için (Tarakçıoğlu ve Doğan, 2013: 46) doping kullanımının etik yönünü ele almak gerekmektedir. Tıbbi olarak ise sporcuların bu yollarla kazandıkları performansın karşılığında sağlıkları ciddi ölçüde tehlikeye girmektedir. Tehlikenin de ötesinde, ölümlerle sonuçlanan birçok vakanın gerçekteleştiği bilinmektedir. Literatürde, sporcuların ani ölüm sebepleri arasında doping kullanımının neden gösterildiği pek çok vaka çalışmasına rastlamak mümkündür (Akalin, 2006; Deligiannis ve ark., 2006; Fineschi ve ark., 2007; Fineschi ve ark., 2001; Garle & Rane, 2008; Hausmann & Hammer, 1998; Sjöqvist, Yesalis & Bahrke, 2002).

İnsanlık tarihinden bu yana, yarışma ve üstünlük sağlama psikolojisi, ilkel topluluklarda olduğu gibi modern toplumlarda da farklı yönleriyle var olmaktadır (Ünal ve Ünal, 2003: 189). Yarışma sportif mücadelelerde üstünlük sağlama isteği, sporcuların birtakım fiziksel performansı arttırıcı ürünler kullanmalarına neden olmaktadır. Hatta günümüzde tıbbın ilerlemesi, insanların hastalıkları ile ilgili durumları genler yoluyla araştırmaları, sporcuların suiistimale açık konuma gelmesine yol açmıştır. Gen dopingi, halen etik olarak spor çevrelerince tartışılan konuların başında gelmektedir (Tarakçıoğlu ve Doğan, 2013).

Doping konusunda, Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA) ve Uluslararası Spor Federasyonları (IF) çeşitli kısıtlamalar ve olumsuz etkileri konusunda uyarıları her yıl gerek yasaklı maddeler listesi yayınlayarak gerekse de fair-play davranışı açısından yasakladığını belirten paylaşımlar yapmaktadır. Ülkemizde de Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi (TMOK), 2011 yılında Doping Mücadele Komisyonu kurmuştur. Üniversitelerde, milli takım kamplarında ve şampiyonalarda doping mücadeleye ilişkin kapsamlı bilgilendirmeler yapılmaktadır (TMOK).

Sporda Şike

Şike, bir spor müsabakasının sonucunu değiştirmeye yönelik olarak yapılan ve müsabakanın sonucu itibariyle de maddi ya da manevi bir çıkar elde etmek amacıyla varılan anlaşmayı ifade etmektedir. 2011 yılı itibariyle sporda şike, 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu'nun 11. Maddesiyle suç olarak kabul görmüştür (Resmi Gazete, 2011). Türk sporu kapsamında bu suça dair ilk cezalar, 2011 yılında futbolun en üst liginde yer alan sporcular, antrenörler, kulüpler ve yöneticileri, menajerler ve bu olaylara karışan farklı meslek gruplarından kişilere verilmiştir (Zelyurt, 2013: 2).

Paranın yoğunlaştığı tüm alanda olduğu gibi spor branşları da yolsuzluklara açık hedef olmuş ve spor ile ilgisi olmayan kişiler spor branşlarının idari birimlerinde yer almaya başlamıştır (Aydın ve Arıkan, 2012: 53). Buna bağlı olarak sporda şike ve teşvik primi iddiaları yakın dönemin üzerinde tartıştığı önemli konulardan biri olmuştur (Kızar ve ark., 2015). Geçmiş yıllarda teşvik primi olarak sıklıkla gündeme gelen eylemler; yani bir müsabakada, kulüp yöneticilerinin veya başka kişiler tarafından oyunculara iyi ya da kötü oynamaları yönünde maddi destek sağlanması (Zelyurt, 2013: 2), suç olarak kabul edilmemekteydi. Oysa, sporun öne çıkan en önemli unsuru, müsabaka sonucunun belirsiz olması iken, dışarıdan müdahale (şike veya teşvik primi) edilerek bu belirsizliğin yok edilmesi aslında sportmenlik ruhunun yok edilmesi anlamına gelmektedir.

Spor liglerinde şikeye 3 temel unsur yol açmaktadır. Bunlar; yasadışı kumar, oyuncuların istismarı ve yolsuzlukta suç ortağı beklentisi (Hill, 2010a: 38). Hill (2010b), şike ile ilgili kitabında, oyuncuların zaafalarını kullanarak müsabakaların sonucuna etki edecek davranışlar sergilemelerinin istenmesi, peşin para ödemesi ile cazip hâle getirildiğini belirtmektedir. Ayrıca hakemlerin şikeye alet edilmesinin de bir yöntem olduğunu fakat çok dikkat çekeceği için oyuncuların tercih edildiğini ifade etmektedir. Spordaki olimpik ruhu zedeleyen bu tür girişimler, spor etiği ile bağdaşmamakta ve amatörlük ruhu ile de bir birlikte anılması olası görülmemektedir.

Sporda Amatörlük

Türk Dil Kurumu ‘amatör’ kavramını, “bir işi zevk için yapan, gelir elde etme amacı gütmeyen hevesli kişi” olarak tanımlanmaktadır. Profesyonellik kelimesine karşıt olarak kullanılan bu terim, sporda özellikle etik konularla bir ilişki içerisindedir.

Sporda amatörlük, dünyanın en büyük ve en önemli spor organizasyonu olan olimpiyatların felsefesini oluşturmaktadır. Olimpik felsefede, spor yoluyla saygın, barışçıl ve uyumlu “ideal insan” yetiştirme niyeti bulunmaktadır (Yıldıran, 2014: 566). Olimpizm bir dünya görüşü olmakla birlikte (Erdemli, 1997: 153), insanın ahlakını ve karakterini kuvvetlendirmeyi de amaçlayan eğitsel bir amaç gütmektedir (Karahan, 2014: 115).

Dünyanın en büyük ve günümüzün en popüler spor organizasyonu olan modern olimpiyatlar, Baron Pierre de Coubertin tarafından katı bir “amatörlük” felsefesiyle başlatılmıştır (Özsoy, 2011: 98). Amatörlük kurallarına kesinlikle uyulacağı kararı ile başlayan olimpiyatlar, günden güne profesyonelliğin etkisini hissetmeye başlamıştır. Amatör sporda yüksek performanstan ziyade oyunu sevmek ön plandayken, amatör sporların tam tersine profesyonel sporda performans önem kazanmaktadır (Ekinci ve ark., 2014: 37). Teorik olarak profesyonel spor, sporun kazanç sağlamak için düzenli olarak sürdürülmesi ve uygulamak veya öğretmek amacıyla ücret alınmasını ifade etmektedir. Profesyonel sporcu ise, sporu meslek edinen ve sporu para kazanmak için gerçekleştiren kişi olarak tanımlanmaktadır (Özsoy, 2014: 116).

Öte yandan, IOC’nin (Uluslararası Olimpiyat Komitesi) çağdaş sportif uygulamalar açısından benimsemekte olduğu anlayışa göre, spor malzemesi amaçlı araç-gereç, kamp ve müsabaka esnasında ikamet sağlanması, beslenme, ulaşım, tesislerden faydalanma, antrenman ve sağlık hizmetleri, geleneksel oyun ve yarışmalarda para ve mal şeklindeki sınırlı ödüller amatörlüğü etkilememektedir (Öztürk, 1998: 112). Ayrıca, sporun hemen her dalında ulaşılan teknik ve taktik ile ortaya konulan üst düzey performanslara erişebilmek için sporcunun, yalnızca yapmakta olduğu spor branşına kanalize olması, vazgeçilmez bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır. Düzenli ve belirli bir disiplin içerisinde yapılan ve uzun süren antrenmanlar, sporcunun gelir getirici diğer faaliyetlerde bulunmasının önünde önemli bir engel teşkil etmektedir. Dolayısıyla, sporculuğun bir meslek biçimi almış olması, günümüzde normal karşılanmaktadır. Söz konusu normalleşme süreci, günümüz sporunun bir gerçekliği olarak sporcuların karşısına çıkıyor olmakla birlikte, bu çalışmada vurgulanmak istenilen husus, sporun amatör ruhunun geri plana atılmaması gerekliliği ve profesyonelliğe geçişte etik değerlerin göz önünde bulundurulması ile çerçevelenmektedir.

Sporda etik başlığında açıklandığı üzere, bireylerin kazanma hırsı, statü sahibi olma gayretleri ve sporun getirilerinin büyük boyutlara ulaşması sebebiyle, sporcular ağırlıklı olarak kazanç odaklı davranmaya meyil etmektedirler. Bu durumda sporun doğasına ters düşen, tasvip edilmeyen, sporun genel paydaşları tarafından olumlu karşılanmayan etik dışı davranışlar gündeme gelebilmektedir.

Antik dönemde olimpiyatlara katılan sporcuların, adil yarışacağı, kural dışı hareketlerde bulunmayacağı konusunda yemin ettirildiği, döneme ait kaynaklar üzerinde yapılan incelemelerde ortaya konulmuştur (Yıldıran, 2014: 560). Günümüzde ise oyunu tanımlayan

ve temiz, dürüst, adil vb. anlamlar içeren (Yıldıran, 2011: 3) fair-play kavramı öne çıkarılmaya çalışılmakta ve sporcuların gönüllülük esasıyla adil, dürüst ve saygılı yarışılacağı anlayışı genel kabul görmektedir. Fair-play kavramı özünde etik felsefe ile temellenmektedir. 1974 yılında Uluslararası Fair Play Komisyonu tarafından hazırlanan Fair Play Deklerasyonu tüm üye ülkelere gönderilmiştir. Kısaca ifade etmek gerekirse bu belgede; fair-play'in, kişinin kendisine ve spordaki diğer paydaşları olan rakibine, takım arkadaşlarına, hakemlere, izleyicilere ve topluma saygıya dayanan bir hayat görüşü olduğu ve bu görüşün her ne pahasına olursa olsun korunması gerektiği ifade edilmektedir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmada, Türkçe olarak yayınlanmış spor karikatürleri kitaplarında işlenmiş olan başlıca temalar belirlenmiştir. Spor karikatürlerinde onlarca farklı onu ele alınmasına karşın yönetim bilimleri bakımından incelemeye konu edilebilecek ana temalar, öncelikle kavramsal ve kuramsal zeminde açıklanmış, daha sonra ise spor karikatürleri kitaplarında ele alınan biçimleriyle açıklanmış ve yorumlanmıştır. Bu sayede, spor karikatürleri kitaplarında ele alınan başlıca konuların hem kuramsal (teorik) yönü ele alınmış hem de yaşamsal (çizerlerin eserlerine yansiyarak gündelik yaşamda daha geniş kitlelere ulaşan karikatür kareleri) yönünün ortaya konulması sağlanmaya çalışılmıştır. Çalışmanın bulguları, bir sektör haline dönüşen spor endüstrisinde, etik değerlerin giderek zedelendiğinin tespiti açısından önem arz etmektedir. Ayrıca, sporu görsel nesnelere üzerinden okumak, mizah cephesinden değerlendirerek farklı bakış açıları kazanılmasına yardımcı olabilmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma, süresiz yayınlar olan kitaplar çerçevesinde yürütülmüş olup, ana teması “spor karikatürleri” olan kitaplar ekseninde gerçekleştirilmiştir. Türkçe literatürde yer alan bu kitapların tamamının incelenmesi amaçlanmış ve üç adet kitap istisna olmak üzere tamamı incelemeye konu edilmiştir.

YÖNTEM

Bu çalışmada, spor karikatürleri kitaplarındaki karikatürlerin, içinde buldukları bağlamın (karikatür karesinde yer alan ana görsel unsurlar ve ayrıntılar), yüzde yüzlük bir bütünlük içinde okuyucuya aktarılabilmesi mümkün olamamaktadır. Aktarmaya dayalı benzer türdeki diğer çalışmalarda olduğu gibi bu çalışma da görsel bir materyalin içinde yer alan yazıların aktarılması, kendine has birtakım sınırlılıkları beraberinde getirmektedir. Zira görsel bir unsur olan karikatürün, sadece yazılar aracılığıyla aktarılması ve açıklanmaya çalışılması, görsel sanatların tabiatında var olan üstünlüklerin belirli ölçülerde kaybedilmesi sorununu beraberinde getirmektedir (Keskin, 2016: 5539).

Karikatürlerde yazı karakteri olarak genellikle büyük harf kullanımı tercih edilmektedir. Oysa büyük harf kullanımına, sosyal medya gibi bazı mecralarda “bağırma” ve benzeri olumsuz anlamlar yüklenebilmektedir. Bu tür anlamlandırmalardan bağımsız olarak bu çalışmada, çizerlerin karikatür karelerindeki yazılı metinlerden yapılan alıntılar, büyük/küçük harf kullanımı bakımından aslına uygun olarak aktarılmıştır.

Araştırmanın Modeli

Çalışmada, nitel analiz yöntemi kullanılmıştır. Doküman, kayıt veya arşiv gibi materyalin incelenmesinde genellikle nitel analizde başvurulan tekniklerinden olan ‘içerik analizi’ kullanılmakta olduğu için bu çalışmada da söz konusu analiz kullanılmıştır.

İçerik analizinde, verileri tanımlama ve verilerin içinde yer alan belirli gerçeklikleri ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır. Bu yöntemde, dökümanlardan elde edilen veriler; kodlama, temalara ayırma, kodları ve temaları düzenleme ve bulguları yorumlama olmak üzere dört aşamadan geçerek son biçimini almaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu çalışmada da, ilk aşamada belirlenen tarama ve seçim ölçütlerine göre kodlamalar yapılmış ve bu bağlamda çeşitli temalara ulaşılmıştır. Bu aşamadan sonra temalara ayrılan veriler düzenlenmiş ve son olarak ise elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

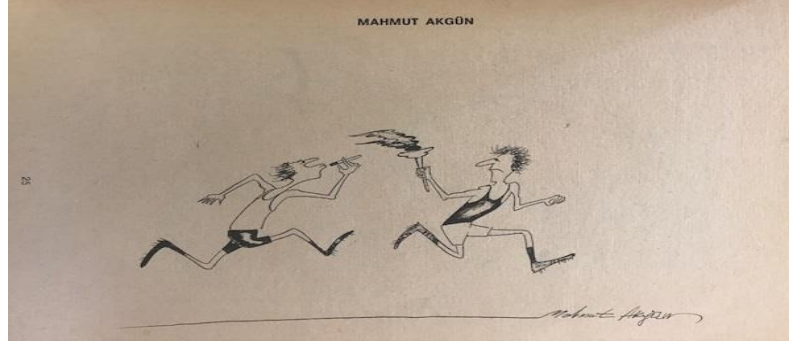
Analiz kapsamına, yalnızca Türkçe literatürdeki kitaplaştırılmış spor karikatürleri dâhil edilmiştir. Dolayısıyla, kitap haline getirilmeyip sadece dergi veya diğer medya unsurları kapsamında yayımlanmış bulunan spor karikatürleri, çalışma kapsamı dışında tutularak incelemeye konu edilmemiştir. Zira bu çalışmada işlenen temayı açıklamaya yönelik yeterli bir veri doygunluğuna erişilmiş bulunmaktadır. Veri doygunluğunun, dergi veya diğer karikatür mecralarında da aranarak, bu çalışmadaki verilerin teyit edilme çabası, başka çalışmaların konusunu teşkil etmektedir.

BULGULAR

Spor Karikatürü Kitaplarında Spor Etiği Unsurunun Ele Alınma İlişkin Bulgular

Süresiz yayın olan kitaplar, toplumsal dinamikleri yansıtmada önemli bir araç olarak ön plana çıkmaktadır. Karikatür kitapları da sporda amatörlük ve etikle ilgili anlatım ve görsellerle, söz konusu alanlara katkı sağlamaktadırlar. Karikatüristler de çizmiş oldukları karelerde ve spor temalı karikatürlerinin birikimi sonucunda yayımlamış oldukları kitapları aracılığıyla sportif faaliyetlerin özüne ve felsefesine uygun olmayan etik dışı davranışları, çizgi kareleriyle eleştiriye konu etmişlerdir. Aşağıdaki anlatımlarda, spor karikatürü kitaplarında eleştiriye konu edilen hususlar olarak doping ve şike davranışlarını yer verilen karikatür kareleri betimlenmiş ve söz konusu karikatür karelerinin içeriğinde yer alan diyalog metinleri aktarılmıştır.

Mahmut Akgün imzalı karikatür karesinde, olimpiyat ateşinden yararlanarak sigarasını yakmaya çalışan bir sporcu karakteri karikatürize edilmiş ve sporcunun, yapmakta olduğu spora karşı saygısı, değer temelli bir yaklaşımla hicvedilmiştir (Amatör Spor Kulüpleri Yayınları, 1981: 25).

Resim 1. Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu Yayınları, 1981, s. 25.

Spor alanında gündeme gelen etik dışı konular sadece yukarıda aktarılan unsurlardan oluşmamaktadır. Bu çalışmada, spor karikatürü kitaplarında işlenen etik dışı davranışlar ile sınırlı kalındığı için her bir etik dışı davranışa ayrı ayrı değinilmemiştir.

Demirci (1999: 24-25) tarafından yazılan ve içeriğinde ağırlıklı olarak futbol fanatizminin işlendiği spor karikatürü kitabında zaten kendisi bir aşırılık olan fanatizmde de aşırıyla gidildiği karikatür örneklerine yer verilmiştir. Demirci'nin kitabında ana karakter Mithat'ın sanat anlayışının, bir spor kulübü yöneticisinin heykelini yaptırarak evin salonuna koyması, hastanede ligin devre arasında müsabakaları izleyemediği için yatıyor olması ve uykusunda tribün tezahüratlarını sayıklıyor olması gibi aşırılıklar, ironik çizim ve anlatımlarla eleştirilmektedir.

Hakan Yavruoğlu'nun karesinde, "Zafere giden her yol mübahtır" anlayışının yansıması göze çarpmaktadır. Fair-play ruhunun zedelendiği, etik dışı davranışı anlatan bu karede; bisiklet yarışına motosikleti ile katılan bir sporcu, rakiplerini geride bırakmak üzeredir ve tüm tezahüratlar ona yapılmakta, objektifler ona doğru çevrilmiştir. Uzatılan mikrofon ve birçok fotoğrafçının bitiş anını yakalama gayreti de ayrıca vurgulanmıştır (Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu Yayınları, 1986: 11).

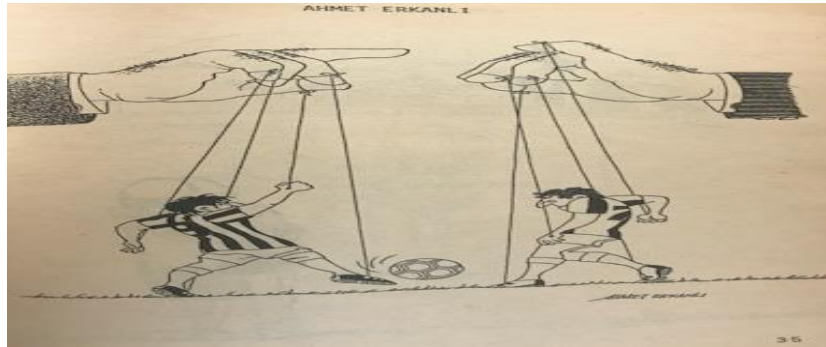
Resim 2. Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu Yayınları, 1986, s. 11.

Sporda dopinge dikkat çeken bir çizimde, bir boksörün kaslarının, suni yöntemlerle daha hacimli biçime getirilmesi karikatürize edilmiştir (Mocan ve ark., 2000: 7). Aynı temayı işleyen bir başka karikatürde ise, sporda doping olgusu çizime konu olmuştur. Sporcunun iğne ile daha agresif bir görüntüsünün çizimi, dopingin psikolojik açıdan etkilerini de vurgulamaktadır (Spor Karikatürleri, 1981: 33).

Resim 3. Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu Yayınları, 1981, s. 33.

Sporda şikenin anlatıldığı bir çalışma, Sait Munzur tarafından kaleme alınmıştır. Mafyatik bir kişi benzetmesi yapılan karakter, elinde silahı ile sporcuları adeta rehin almaktadır. Maraton sporu için oldukça kilolu görünen başka bir sporcu ise bitiş çizgisini mutlulukla geçmektedir. Burada sporun adil yarışma yönü, sporun dışından müdahale ile sekteye uğratılmıştır (Spor Karikatürleri, 1981: 45). Sporda şikenin ifade edilmeye çalışıldığı bir diğer çizimde, futbolcular birer kukla gibi iki el tarafından yönetilmektedir. Burada anlatılmak istenen, çalışmanın kavramsal boyutunun ele alındığı bölümde geçtiği gibi, müsabakanın üçüncü kişilerce istenildiği şekilde tamamlanması istenmesidir. Sporda şikenin anlatıldığı bu çizim Ahmet Erkanlı tarafından karikatürize edilmiştir (Spor Karikatürleri, 1981: 35).

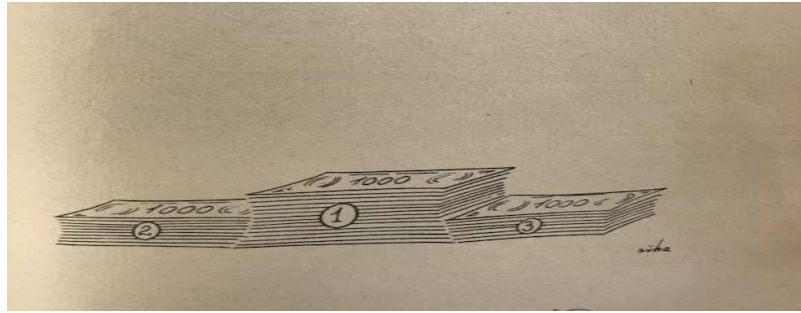
Resim 4. Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu Yayınları, 1981, s. 35.

Spor Karikatürü Kitaplarında Amatörlük Unsurunun Ele Alınışına İlişkin Bulgular

Spor karikatürlerinde, bütün spor dallarında titizlikle muhafaza edilmesi gereken bir unsur olan amatörlük ruh konusuna özel bir vurgu yapılmaktadır. Sporcular, yöneticiler, taraftarlar veya ilgili diğer paydaşlar tarafından ortaya konulan davranışlar bakımından sporun amatör ruhu ile bağdaşmayan her türlü tutum şiddetle eleştirilmektedir. Spor kamuoyundaki paydaşların, amatörlükten uzaklaşarak sporun özünde yer alan amatör ruh anlayışı ile çelişen tutumları, spor karikatürlerinde olumlu karşılanmamaktadır. Aşağıdaki karikatürlerin anlatımına dayalı aktarımlarda, spor karikatürlerinde, amatörlük ruhu ile bağdaşmayan tutum ve davranışları karikatürize eden çizim kareleri betimlenerek çizim karelerindeki diyaloglar aktarılmıştır.

Mocan ve diğerleri tarafından yazılan *Tüysiklet Spor Karikatürleri* adlı kitapta yer alan yazısız karikatür karesinde göğsünde birçok madalyası olduğu halde dilencilik yapan bir sporcu karakteri karikatürize edilmektedir (Mocan ve ark., 2000: 65). Bu karikatürde spor alanında elde edilen başarıların, bütün branşlarda aynı ölçüde parasal getiri ile sonuçlanmadığı vurgulanmaktadır. Çok sayıda madalya sahibi olmasına karşın, dilencilik yapan sporcu karakteri, söz konusu tezatlık üzerine çizilmiş bir kare olma özelliği taşımaktadır (Bu kitapta sayfa numarası yer almamakta olup, sayfa numaraları, okumakta olduğunuz makalenin yazarları tarafından verilmiştir).

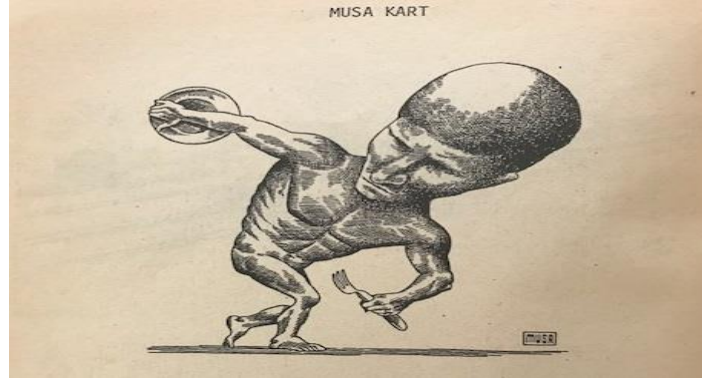
Mocan ve diğerlerinin kitabında yer alan bir diğer karikatürde ise sporda üst dereceler yapmanın, finansal güç ile doğru orantılı olduğu ima edilmektedir. Para desteleri ile oluşturulan birincilik, ikincilik ve üçüncülük kürsüleri, paranın fazlalığı oranında dikey ekseninde yükselmektedir. Amatör spor ruhu ile bağdaşmayan bu durum, yazısız karikatürde yer verilen imalı anlatım aracılığıyla eleştirilmektedir (Mocan ve ark., 2000: 13). Benzer temayı işleyen başka bir karikatür, Mustafa Öncül imzası ile de çizime konu edilmiştir (Spor Karikatürleri, 1981: 33).

Resim 5. Mocan ve ark., 2000, ty: s. 13.

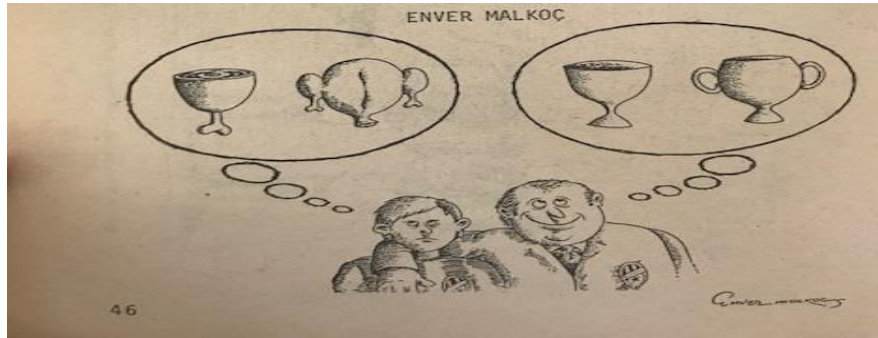
Kitapta yer verilen bir diğer karikatür karesinde ise yüksek atlama gibi nitelikli tesis, altyapı ve çalışma gerektiren amatör spor dallarında başarı kazanmanın çok da kolay olmadığı vurgulanmaktadır (Mocan ve ark., 2000: 27).

Musa Kart'ın çizim karelerinden birinde, disk atma sporunun, gelir getirici bir yönü bulunmadığı ima edilmektedir. Bu karikatür karesinde, disk atan sporcu karakteri; bir elinde disk yerine boş bir yemek tabağı, diğer elinde ise boş bir çatal ile resmedilmiş, bu sporu yapan sporcuların temel fizyolojik ihtiyaç olan beslenme açısından bile kendilerine yetebilecek düzeyde olmadıkları vurgulanmaktadır (Spor Karikatürleri 85, 1986: 42).

Resim 6. Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu Yayınları, 1986, s. 42.

Serdar Gönbilen tarafından, madalyalı sporcu olarak çizim karesinde karikatürize edilen bir başka sporcu karakteri ise, restoran vitrinindeki kızarmış piliçlere bakakalmakta olan fakat maddi olarak bu yiyeceği alamayacak düzeyde bulunan biri olarak betimlenmiştir (Spor Karikatürleri 85, 1986: 38). Benzer bir tema, Enver Malkoç tarafından çizilen karikatüre de yansımıştır. Bu karikatürde, yan yana durmakta olan yönetici karakteri ile sporcu karakteri yer almaktadır. Yönetici karakterinin düşünce baloncuğunda sportif başarıyı temsil eden kupalar yer alırken, sporcu karakterinin düşünce baloncuğunda ise temel besin gıdaları yer almaktadır (Spor Karikatürleri 85, 1986: 46).

Resim 7. Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu Yayınları, 1986, s. 46.

Mehmet Selçuk imzalı bir diğer karikatürde, sporcular açısından benzer bir ihtiyaç betimlenmiştir. Bu karikatür karesinde, kazandığı birçok madalyaya yeni birini daha ekleyen bir sporcu tasvir edilmektedir. Evine mutsuz bir şekilde giren sporcu, evinin bir köşesinde biriktirdiği çok sayıdaki madalyaya bir yenisini daha eklerken resmedilmektedir fakat karikatür karesinin detaylarına bakıldığında, sporcunun barınma gibi temel bir ihtiyacı gideren evinin, fiziksel şartlar bakımından oldukça köhne bir durumda olduğu gözlenmektedir (Spor Karikatürleri 85, 1986: 57).

Profesyonel spor branşları ile amatör branşlar arasındaki ayrışma ve zıtlıklar genellikle “futbol” branşı ile özdeşleştirilerek ele alınmaktadır. Mustafa Öncül imzalı karikatür karesinde bu anlayış, çizmiş olduğu futbolcu karakteriyle adeta somutlaştırılmaya çalışılmıştır. Söz konusu karede yer verilen futbolcu karakteri, profesyonel spor branşı olan

futbol ile özdeşleştirilen kelimeler (kavramlar) bir araya getirilerek çizilmiştir. Futbol ile özdeşleştiği ima edilen aşağıdaki kelimelerin ardışık olarak sıralanması ile futbolcu karakteri, karikatür karesinin zemini üzerinde belirginleştirilmiştir: Doping, iki, kadın, bar, pavyon, para, şike, kumar, sigara, prim, dalavere, ma satma, kara para, kara borsa (Spor Karikatürleri, 1981: 32).

Başta futbol olmak üzere, profesyonel spor dallarının, amatör spor dallarına karşı asimetrik bir üstünlüğünün söz konusu olduğu teması, yazılı ve yazısız birçok karikatür karesinde resmedilmiştir. Musa Kart tarafından resmedilen aynı temalı yazısız karikatür karesi, 1985 yılı Basın Karikatürleri Başarı Ödülü'ne layık görülmüştür (Spor Karikatürleri 85, 1986: 5).

Resim 8. Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu Yayınları, 1986, s. 5.

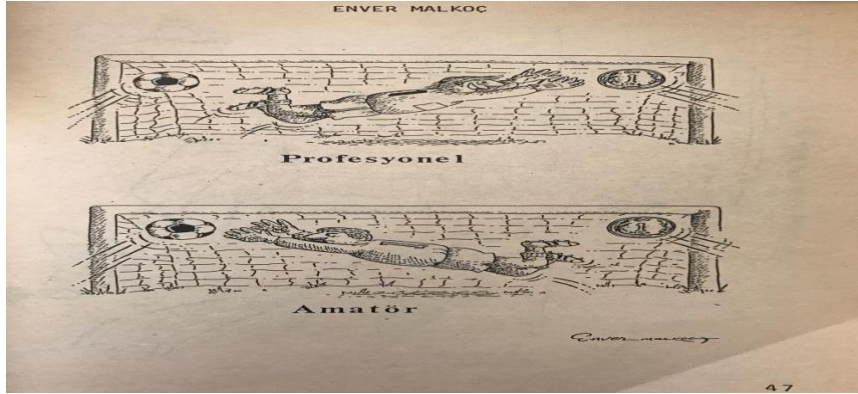
Futbolun diğer spor branşları karşısında aşama kaydederek gösterilen ilgi bakımından asimetrik bir durumun oluşması gerçeği, sektörün dünyada çok büyük ekonomik değere sahip oluşu, ister istemez herkesin futbola yönelmesine ve belirli çevreler tarafından da futbola yönlendirme gayretlerine sebep olmaktadır. Bunu anlatan bir kare, Endercan Erbaş kalemiyle karikatürize edilmiştir. Satranç oynayan gençlerin önlerinden satranç tahtası alınarak, onları da futbol dünyasına dâhil etme çabası anlatılmıştır (Spor Karikatürleri 85, 1986: 32).

Resim 9. Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu Yayınları, 1986, s. 32.

Hakan Boyav imzalı bir diğer benzer temalı karikatürde ise, başlangıçta amatör bir spor kulübü olarak kurulan fakat daha sonraları profesyonelleşen spor dalı olarak futbolda yaşanmakta olan altyapı sorunlarını, gecekondular üzerine inşa edilmiş çok katlı modern bir bina çizimi ile karikatürize edilmiştir (Spor Karikatürleri 85, 1986: 20).

Enver Malkoç'un çiziminde, amatör ve profesyonel spor ayrımı bu iki dünyaların sporcularının aynı koşullarda farklı tepkiler verişini anlatması açısından bu alt başlıkta anlatılmak istenilenleri yansıtan bir nitelik taşımaktadır. Profesyonel sporcu top yerine paraya atlamakta, amatör sporcu ise oyunun doğası gereği topa doğru hamle yapmaktadır (Spor Karikatürleri 85, 1986: 47).

Resim 10. Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu Yayınları, 1986, s. 47.

“Futbolda Geri Kalmış Ülkelerde Yabancı Antikalara Rağbet” başlıklı karikatür karesinde, futbol alanında üst düzeyde bulunan ülkelerde yaşı ilerleyen futbolcuların, bu alanda yeterince gelişmemiş olan ülkelere enjekte edildiği hususu vurgulanmaktadır (Soley, 1972: 34). Bu karikatürün 1972 yılında çizildiği düşünüldüğünde, aradan geçen 45 yıllık süreye rağmen benzer bir durumun günümüzde de geçerliliğini korumakta olduğu görülmektedir. Örneğin Avrupa futbol piyasasında parasal anlamda yeterli rağbeti göremeyen ve istediği ücretleri elde edemeyen futbolcular, Ortadoğu veya Uzakdoğu piyasasına yönelmektedirler.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Spor karikatürleri kitaplarının incelenmesi, bu alandaki başlıca temaları ortaya çıkarma bakımından belirleyici bir nitelik taşımaktadır. Bu nedenle, spor karikatürleri kitaplarında ön plana çıkan başlıca temaların, aynı zamanda spor karikatürlerinin genelini de yansıttığını ileri sürebilmek mümkün olmaktadır çünkü birçok çizer tarafından çizilen spor karikatürlerinin belirli bir kitap kapsamında topluca sunuluyor olması bu alandaki genel yaklaşımları da kolaylıkla gözler önüne sermektedir. Bu çalışmada incelemeye konu edilen kitapların bir kısmı tek yazarlı (tek çizerli), diğer bir kısmı ise çok yazarlı (çok çizerli) kitaplardan oluşmaktadır. Ayrıca, çeşitli çizerlerin çalışmalarının toplandığı yıllık/almanak/album niteliğindeki kitaplar da incelenmiştir. Kitapların vücuda getiriliş biçimlerinden bağımsız olarak ortaya çıkan gerçeklik, bu kitaplarda ortaya çıkan temaların çok belirleyici nitelikler taşımakta olduğu ve birbirleri ile benzer yönler içermekte olduğu gerçekliği olmuştur. Söz konusu kolayca belirlenebilen başlıca temalar ise, bu çalışmada da ayrıntılı olarak hem kuramsal hem de yaşamsal yönleriyle açıklanmış olan sporda amatörlük ve spor etiği konuları olarak ön plana çıkmıştır. Okumakta olduğunuz çalışmayı yürüten yazarlar sırasıyla yönetim bilimleri ve spor yöneticiliği alanlarından gelmiş oldukları için söz konusu bilim alanlarının bakış açısı ile ele alındığında amatörlük ve etik konuları dikkat çekici niteliğe bürünmektedir.

Farklı bilim dallarının bakış açısı doğrultusunda ilave çalışmalar yapılması durumunda, daha başka temaların da ortaya çıkabilmesi olası görünmektedir.

Bu çalışmada ele alınan konular, geçmişte veya günümüzde birçok mizah dergisindeki çizimlere ya da mizah yazarlarının anlatımlarına konu olmuş bulunmaktadır. Buna karşın, bu çalışmanın yöntem ve sınırlılıklarında da belirtildiği üzere, sporda amatörlük ve spor etiği konularına yönelik olarak, yayınlanmış bulunan spor karikatürleri kitapları yeterli ölçüde veri sağlamaktadır. Bu nedenle, yayınlanmış kitaplar haricindeki kaynaklar, mikroanalitik bir nitelik taşıyan bu çalışma bakımından veri tekrarının ötesine geçmemektedir. Bu nedenle, bu çalışmada ele alınan konulara yönelik daha genel (makro) düzeydeki inceleme veya araştırmalar, başka çalışmaların alanına girmektedir.

Yönetim bilimleri alanındaki bilim insanları “bilimci” ve “yönetimci” olarak başlıca iki ana ekole ayrılmaktadır. Bilimci kesim, çalışmalarında bilimin kuramsal yönüne ağırlık vermekte, ynetimciler ise yrtlen bütün yönetim ile ilgili bilimsel çalışmalarda yöneticilere katkı sağlayacak pragmatik unsurlara da yer verilmesi gerektiğini vurgulamaktadırlar. Bu alışma, ne tam anlamıyla bilimci ne de tam anlamıyla yönetimci olmak gibi bir ak-kara iddiası taşımamaktadır. Zira bu çalışmada ele alınan konuların kuramsal yönü açıklanmakla birlikte bilimci bir çalışma açısından istenilen düzeydeki bir derinliğe inilmemiştir. Öte yandan salt pragmatik amaçlarla yazılarak, konuların bilimsel temellerinden de uzaklaşılmamıştır. Bilimci anlamda daha derinlemesine çalışmalar başka makalelerin konusunu teşkil etmektedir. Ynetimci anlamda daha ayrıntılı analizlere erişmek isteyenlerin ise, karikatür karelerinde ele alınan konularda, özellikle yönetici davranışlarının betimlendiği karelerde, davranış bilimleri ya da örgütsel psikoloji alanlarında daha derinlemesine çalışmalar yapılmasının önünde herhangi bir engel bulunmamaktadır.

KAYNAKLAR

- Akalın, F. (2006). Sporcularda ani lm. *Türk Pediatri Arşivi*, 41, 131-138.
- Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu Yayınları, Yayın No: 1. (1981). *Spor karikatürleri*. Ankara: DSİ Basım ve Foto-Film İşletme Müdürlüğü.
- Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu Yayınları, Yayın No: 4. (1985). *Spor karikatürleri 84*. Ankara: Nüve Matbaası.
- Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu Yayınları, Yayın No: 5. (1986). *Spor karikatürleri 85*. Ankara: Ajans Bayındır.
- Aydın, S. ve Arıkan, Y. (2012). Spor kulüplerinde yolsuzluklar ve kara para aklama. *Akademik Araştırmacılar Dergisi*, 55, 51-82.
- Deligiannis, A., Bjrnstad, H., Carre, F., Heidbchel, H., Kouidi, E., Panhuyzen-Goedkoop, Pigozzi, F., Schanzer, W., & Vanhees, L. (2006). ESC study group of sports cardiology position paper on adverse cardiovascular effects of doping in athletes. *European Journal of Cardiovascular Prevention & Rehabilitation*, 13(5), 687-694.
- Demirci, L. (1999). *Doğuştan fenerli Mithat* (2. Baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayıncılık.

- Dolaşır Tuncel, S. ve Büyüköztürk, Ő. (2009). Antrenörlerin mesleki etik ilkeleri nelerdir? Nasıl ölçülür? lk geliştirme: lğin geçerlik ve güvenirliği. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(4), 159-168.
- Dolaşır, S. (2006). *Antrenörlük etiği ve ilkeleri*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Ekinci, N. E., zdilek, ., Deryahanoğlu, G. ve üstün, . D. (2014). Spor yapan lise ğrencilerinin öz güven düzeylerinin incelenmesi. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 36-42.
- Erdemli, A. (1997). Spor, hümanizm ve olimpizm. *İstanbul Üniversitesi Felsefe Arşivi Dergisi*, 30, 153-178.
- Ertan, H., ve Kaçoğlu, C. (2009). Spor yönetiminde etik. N. Basım ve M. Arđan (Ed.), *Spor yönetimi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Fineschi, V., Baroldi, G., Monciotti, F., Reattelli, L. P., & Turillazzi, E. (2001). Anabolic steroid abuse and cardiac sudden death: A pathologic study. *Archives of Pathology and Laboratory Medicine*, 125(2), 253-255.
- Frederick, W. C. (1988). *Business and society: Corporate strategy, public policy, ethics*. USA: McGraw-Hill Companies.
- Gngr, D. (2011). Şike suu. *Ankara Barosu Dergisi*, 4, 35-43.
- Hausmann, R., Hammer, S., & Betz, P. (1998). Performance enhancing drugs (Doping Agents) and sudden death—a case report and review of the literature. *International Journal of Legal Medicine*, 111(5), 261-264.
- Hill, D. (2010a). A critical mass of corruption: Why some football leagues have more match-fixing than others. *International Journal of Sports Marketing and Sponsorship*, 11(3), 38-52.
- Hill, D. (2010b). *Şike: Futbol ve organize suçlar*. ev. E. Odabaşı, Ankara: Arkadaş Yayıncılık.
- Karahan, B. G. (2015). Modern olimpiyat oyunlarında siyaset ve boykotlar. *Uluslararası Spor, Egzersiz ve Antrenman Bilimi Dergisi*, 1(2), 114-119.
- Karaköse, B. (2000). *Spor olsun*. İstanbul: Anti LOB Yayıncılık.
- Keskin, U. (2016). Necdet Ően'in eserlerinde bireyi ve toplumu baskı altına alan yönetimsel uygulamalara yönelik eleştiriler. *Journal of Human Sciences*, 13(3), 5537-5550.
- Kızar, O. Dalkılıç, M. ve Bayrak, M. (2015). Futbolda Şike olayları hakkında spor adamları ve spor yazarları düşüncelerinin incelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(10), 212-222.
- Knen, H., ve Olguntürk, K. (2014). Görsel iletişim öğelerinin yeni bir medya dili olarak sinemada yeniden tasarımı. *In International Conference on Communication, Media, Technology and Design konferansında sunulan bildiri*. İstanbul.
- McCrory, A. (2008). TAD dorgan and multi-genre cartooning in erarly twetieh-century newspapers. *American Periodicals A Journal of History and Criticism*, 8(1), 45-68.
- Mocan, S., Kanbir A., Doğruer M., Kartoğlu . ve Polat E. (2000). *Tysiklet spor karikatürleri*. Ankara: Güldikeni Yayınları.
- lki, H. (2016). Türkiye'de milliyetçi mizah rneği: Çaylak dergisi. *Humanities Sciences*, 11(3), 172-188.
- Özsoy, S. (2011). Basına yansımaları ile "1952 Amatörlük Olayı" ve Türk Sporunda amatörlük. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(2), 97-119.
- Öztürk, F. (1998). *Toplumsal boyutlarıyla spor*. Ankara: Bađırđan Yayınevi.

- şahin, M. (2009). *Spor ahlakı ve sorunları*. İstanbul: Evrensel Basım Yayın.
- Sjöqvist, F., Garle, M., & Rane, A. (2008). Use of doping agents, particularly anabolic steroids, in sports and society. *The Lancet*, 371(9627), 1872-1882.
- Soley, ř. (1972). *Dünyadan seçme spor karikatürleri*. İstanbul: Sulhi Garan Matbaası.
- Spor da şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun. Erişim tarihi: 10 Mayıs 2017, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/04/20110414-6.htm>.
- Tarakçıoğlu, S. ve Doğan, B. (2013). Spor etiği bağlamında gen dopingi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 24(1), 45-54.
- Tibet, M. (1999a). *Hamdi yüzbaşı*. İstanbul: Lemay Yayınları.
- Tibet, M. (1999b). *Gez göz mahmutçuk*. İstanbul: Lemay Yayınları.
- Tibet, M. (1999c). *Gez göz mahmutçuk 2*. İstanbul: Lemay Yayınları.
- Türk Dil Kurumu Sözlüğü. Erişim tarihi: 10 Mayıs 2017, <http://www.tdk.gov.tr>
- Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi. (2017). *Dopingle mücadele*. Erişim tarihi: 13 Mayıs 2017, <http://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/Detay/Guncel/27/1>
- Ünal, M. ve Ünal, D. (2003). Sporda doping kullanımı. *İstanbul Tıp Fakültesi Mecmuası*, 66(3), 189-198.
- Yazıcı, A. G. (2014). Toplumsal dinamizm ve spor. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 3(1), 394-405.
- Yesalis, C. E., & Bahrke, M. S. (2002). History of doping in sport. *International Sports Studies*, 24(1), 42-76.
- Yıldıran, İ. (2011). Fair Play: Etimolojik, semantik ve tarihsel bir bakış. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(4), 3-18.
- Yıldıran, İ. (2014). Antikiteden moderniteye olimpiyat oyunları: İdealler ve gerçekler. *Hece* (Batı Medeniyeti Özel Sayısı), 18, (210-212), 555-570.
- Yıldırım, A. ve şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zelyurt, M. K. (2013). Türkiye’de şike tartışmaları üzerine bir inceleme. *Akademik Bakış Dergisi*, 37, 1-17.